

МАТИЦА СРПСКА
Одељење за ликовне уметности

Главни и одговорни уредник
др Владимир Симић

Уредници
проф. др Лидија Мереник
проф. др Александар Кадијевић

Ова публикација штампана је према одлуци
Управног одбора Матице српске
донетој 4. јуна 2018. године

Програмски и организациони одбор скупља

др Владимир Симић
Универзитет у Београду, Филозофски факултет
Секретар Одељења за ликовне уметности Матице српске

др Александар Кадијевић
Универзитет у Београду, Филозофски факултет

др Лидија Мереник
Универзитет у Београду, Филозофски факултет

др Симона Чупић
Универзитет у Београду, Филозофски факултет

Владимир Митровић, виши кустос
Музеј савремене уметности Војводине, Нови Сад

др Тијана Палковљевић Бугарски
Галерија Матице српске, Нови Сад

Донка Станчић, саветник
Завод за заштиту споменика културе Града Новог Сада

Марта Тишма, секретар уредништва
Стручни сарадник Одељења за ликовне уметности Матице српске

Корице: фотографија портрета Ивана и Ђорђа Табаковића

Штампање ове публикације омогућио је
Покрајински секретаријат за културу, јавно информисање и
односе са верским заједницама

ИВАН И ЂОРЂЕ ТАБАКОВИЋ

ГРАДИТЕЉИ СРПСКЕ КУЛТУРЕ XX ВЕКА

Зборник радова са научног скупа
одржаног 7. новембра 2017. године у Матици српској

Матица српска, Нови Сад
2018

САДРЖАЈ

Предговор

др ВЛАДИМИР СИМИЋ 7

Уводна обраћања

др ЛИДИЈА МЕРЕНИК

Иван Табаковић. Тематизација сећања 9

ВЛАДИМИР МИТРОВИЋ

Архитекта Ђорђе Табаковић (1897–1971): живот и дело 17

ИВАН ТАБАКОВИЋ (1898–1977)

Институционална меморија

др ТИЈАНА ПАЛКОВЉЕВИЋ БУГАРСКИ

Иван Табаковић и Галерија Матице српске 27

ЈЕЛЕНА МЕЖИНСКИ МИЛОВАНОВИЋ

Иван Табаковић и Галерија Српске академије наука и уметности 45

Тражења

мр ЖАКЛИНА РАТКОВИЋ

Конструкција идентитета: Радови на папиру Ивана Табаковића међуратног
раздобља (на примерима из Збирке МСУ и Легата Ратиславе Табаковића) . . . 73

мср МАРИЈАНА В. ВАШЧИЋ

Група „Земља” и утицај њене идеологије на сликарство Ивана Табаковића . . . 91

МИЛЕНА ВРБАШКИ

Ослобађање генија, субјективно о објективном. Иван Табаковић, алхемичар
уметности 103

др ДРАГАН Д. ЧИХОРИЋ
Иван Табаковић: *Порџиреѝ М. Т.* (1923). Питања стила и педагогије. 123

др АНА БОГДАНОВИЋ
Иван Табаковић и Удружење умјетника „Земља” – прилог разумевању
једног сложеног односа 139

Посебности

мр БОЈАНА В. ПОПОВИЋ
Керамички панои са националним темама Ивана Табаковића из 1937. године . . 151

др ВЕСНА КРУЉАЦ
Мотив сенке у сликама Ивана Табаковића 171

др МИЛАН ПОПАДИЋ
Иван Табаковић и визија Галерије Српске академије наука и уметности
(1967–1977) 187

ЂОРЂЕ ТАБАКОВИЋ (1897–1971)

Градитељско дело

др ВЛАДАНА ПУТНИК ПРИЦА и др АЛЕКСАНДАР КАДИЈЕВИЋ
Табаковићи и породице архитеката у Србији 199

др ВАЛЕНТИНА ВУКОВИЋ
Архитектура породичних кућа Ђорђа Табаковића 209

Валоризације и закључци

БОЈАН КОЈИЧИЋ и ВЕСНА КАРАВИДА
Пројектантски опус архитекте Ђорђа (Ђурице) Табаковића у Зрењанину 227

др ДАРКО ПОЛИЋ
Урбанистичка заштита објеката Ђорђа Табаковића у Новом Саду 249

ЈАСМИНА ЈАКШИЋ СУБИЋ
Пола века од ретроспективне изложбе Ђорђа Табаковића у Новом Саду 263

МИЛАН ПОЗНАНОВИЋ
Табаковић – стримлајн модерне а не модернизам 281

ИМЕНСКИ РЕГИСТАР 295

др Владана Путник Прица
др Александар Кадијевић
Универзитет у Београду, Филозофски факултет – Одељење за историју уметности*

UDC 72.071.1:929 Tabaković Đ.

ТАБАКОВИЋИ И ПОРОДИЦЕ АРХИТЕКАТА У СРБИЈИ

САЖЕТАК: Захваљујући историјској дистанци и документима из доступних заоставштина, делатност истакнутих породица архитеката који су живели у Србији могуће је сагледати из различитих дисциплинарних углова: историјскоуметничког, социолошког, антрополошког и културолошког. У светлу сакупљених сазнања, делатност сваке породице понаособ заслужује темељиту историографску валоризацију. Међутим, ретке су уметничке породице које су дале допринос у више генерација као што је породица Табаковић. Због тога ће се у светлу класификације породица архитеката посебна пажња посветити породици Табаковић, као студији случаја развоја не само архитектонске већ и уметничке мисли у оквиру ширег породичног круга кроз више генерација.

Кључне речи: породица, архитекти, уметници, Табаковићи, класификација.

УВОД

У новијој историји српске архитектуре и уметности готово да нема угледнијег ликовног ствараоца чији се наследници нису упутили у истом или сличном професионалном смеру. Осим архитеката који су непосредно настављали породичну традицију, било је наследника утицајних сликара и вајара који су постајали архитекти, као и супружничких парова који су пројектовали у тандему или самостално, обогаћујући тековине српске градитељске културе. Иако вишеструко специфичне, породице се могу упоредити према одређеним типолошким параметрима – генерацијским разликама, степену унутрашње кохезије, друштвеној препознатљивости и афирмисаности, усклађености или дивергентности естетских

.....
* akadijev@f.bg.ac.rs; vladanaputnik@gmail.com

опредељења, стилу стваралачког иступања, ширини вокације, обимности дела, културној утицајности и односу према питању сукоба интереса.

Како у новијој историографији феномен породице архитеката није био предмет детаљнијег истраживања, овај рад има првенствено за циљ покушај прецизније класификације различитих типова породица архитеката, али и уметничких породица, првенствено на основу родбинских односа, броја генерација које су се бавиле архитектуром, као и специфичности породица које равноправно баштине уметност и архитектуру, попут Табаковића.

ДВЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ АРХИТЕКАТА У ПОРОДИЦИ

Један од најчешћих типова који дефинишу једну породицу архитеката је када постоје две генерације. Најчешће су то отац и син, попут Николе (1868–1957) и Богдана Несторовића (1901–1975). Успех оца се често рефлектовао и на сина, те су оба Несторовића предавали на Архитектонском факултету, али су остварили и изузетно плодан и значајан архитектонски опус. Како је Зоран Маневић закључио, и Никола и Богдан Несторовић играли су прворазредну улогу у обе генерације (2008: 296–297). С друге стране, ни отац Данило (1871–1923) ни син Владислав Владисављевић (1905–1961) нису остварили каријеру на факултету, иако је Данило Владисављевић био успешан пројектант при Министарству војном, док је Владислав Владисављевић остварио плодну каријеру у приватној пракси (МАКСИЋ 1995: 89–91; МАНЕВИЋ 2008: 69–70; ПОКРАЈАЦ 2017а; РОКРАЈАС 2017b). У другој половини двадесетог века број две генерације архитеката у породицама се постепено повећавао, а међу најистакнутијим се могу издвојити Александар (1936–2002) и Владан Ђокић (1963) и Милан (1939) и Владимир Лојаница (1969) (МАНЕВИЋ 2008: 115–123, 232–233). С друге стране, Иво Куртовић (1910–1972) и Нађа Куртовић Фолић (1947) су један од ређих примера оца и ћерке који су се бавили архитектуром. Обоје су остварили успешну каријеру као предавачи на Архитектонском факултету у Београду. Док се Иво Куртовић бавио пројектовањем, а у слободно време и сликарством, Нађа Куртовић Фолић се више фокусира на истраживачки и заштитарски рад (МАНЕВИЋ 2008: 215–216; БРДАР 2011). Посебан пример представља породица Злоковић, где је отац Милан (1898–1965) имао и сина и ћерку архитекте. Архитектонском факултету свој велики допринос је дао Милан Злоковић, али и његов син Ђорђе (1927–2017), док је ћерка Милица Мојовић предавала на Машинском факултету. Још значајнија је чињеница да је Злоковић сарађивао на неколико пројеката са сином и ћерком (ВЛАГОЈЕВИЋ 2015: 11, 15, 63–64, 68, 81–83, 112, 119, 199–200).

БРАЋА И СЕСТРЕ АРХИТЕКТИ

Један од најуспешнијих и јединствених тандема у историји српске архитектуре јесу браћа Петар (1899–1991) и Бранко Крстић (1902–1978), обојица успешни пројектанти и предавачи на Архитектонском факултету у Београду (Ђурђевић 1996; МАНЕВИЋ 2008: 210, 212, 386–392). Цртачко умеће Бранка Крстића остало је забележено не само на пројектима већ и на бројним акварелима, цртежима и сликама.¹

Један од ређих примера брата и сестре архитеката су Михајло Митровић (1922), један од најзначајнијих српских архитеката двадесетог века и Зора Митровић Пајкић (1927), такође изузетно продуктивна у области архитектуре и урбанизма у Београду и Новом Саду. Обоје су добитници награда из области архитектуре (КАДИЈЕВИЋ 1999).²

БРАЧНИ ПАРОВИ АРХИТЕКАТА

Архитекти супружници чине једну од најбројнијих категорија међу уметничким породицама и представљају историографски веома интересантну тему за проучавање и тумачење. На основу различитих брачних парова који су се бавили пројектовањем може се начинити подела на оне који су радили као тим, затим оне који су повремено сарађивали и на крају супружнике који су имали одвојене каријере. Како је школовање жена архитеката постало пракса од краја деветнаестог века, тако су током времена почели да се јављају брачни парови архитеката, који су некад радили у тиму, а некад самостално. Један од првих брачних парова архитеката јесу Бранислав (1899–1987) и Даница Којић (1899–1975), чија се заједничка каријера званично заснивала на подели посла у оквиру заједничког бироа, где је Бранислав Којић пројектовао грађевине, док је Даница била задужена за ентеријер (ТОШЕВА 1996; 1998). Као и код многих других парова, остао је недовољно разјашњен стваран удео Данице Којић у појединим пројектима. Од архитеката супружника који су током међуратног периода имали одвојене каријере можемо издвојити Милицу Крстић (1887–1964), запослену у Министарству грађевина, и Жарка Крстића (?–1941), који је радио у Општини града Београда као шеф Грађевинског одељка (ЂУРИЋ ЗАМОЛО 1996: 44–45; ТОШЕВА 1998: 100; МАНЕВИЋ 2008: 211). Готово истоветне каријере имали су и Јованка Бончић Катеринић (1887–1966) и Андрија Катеринић (МАСКАРЕЛИ 2003: 217–218; БОРОВЊАК 2008–2009: 267).

.....

¹ Уметничка дела Бранка Крстића чувају се не само у њиховој личној заоставштини већ и у приватним колекцијама.

² *Зора Митровић Пајкић – Табаковићева награда за архитектуру*. Нови Сад: ДаНС, 1998.

После Другог светског рата број брачних пројектантских парова се у великој мери повећао захваљујући већем броју жена архитеката. Неки су, попут Николе Шерцера (1911–2004) и Vere Ћирковић (1912–2002), заједно радили у пројектантском бироу (МАНЕВИЋ 2008: 369, 378). С друге стране, Надежда (1914–1997) и Ратомир Богојевић (1912–1962) су имали мало заједничких пројеката (МАНЕВИЋ 2008: 38–39). Оно што је карактеристично за ову групу парова је да се такође може јавити проблем ауторства.³ Међутим, следећа генерација брачних парова архитеката наступа више тимски, залажући се за јединство стваралаштва, попут Љиљане (1939) и Драгољуба Бакића (1939) (ВАКИЋ 2012) или Дарка (1940–2017) и Миленије Марушић (1941) (МАНЕВИЋ 2008: 266, 392–393). Подједнака заступљеност, равноправност, неодвојивост, све то доприноси да се у историографији ови парови анализирају и тумаче јединствено.

ВИШЕ ГЕНЕРАЦИЈА АРХИТЕКАТА

Осим претходно поменутих категоризација где су се два члана породице бавила архитектуром, постоје и породице где је више чланова и генерација остварило успешну пројектантску каријеру. Традиција породичног бављења архитектуром датира на простору Балкана још од раног деветнаестог века захваљујући бројним тајфама, од којих је најзначајнија тајфа Дамјанов, у оквиру које је Андреја Дамјанов (око 1813–1878) био пионир у трагању за националним стилем у српској архитектури. Поред Андреје је такође пројектовао његов брат Коста Дамјанов (КАДИЈЕВИЋ 1997: 14–24). Током двадесетог века истиче се породица Татић, где су браћа Жарко (1894–1931) и Рајко Татић (1900–1979) били архитекти (МИХАЈЛОВ 2013). Услед преране смрти Жарка, Рајко Татић је остао далеко познатији историографији. Њихов братанац Војин Татић (1940) је такође архитекта, чије је стваралаштво више везано за Немачку (МАРКОВИЋ, МИЛОВАНОВИЋ 2017).

Тakoђе постоје примери где су оба родитеља и једно или више деце остварили каријеру архитекте. Тако су Јелена Големовић Минић (1890–1973) и Милан Минић (1889–1961) обоје били архитекти, али се и њихов син, Оливер Минић (1915–1979), такође бавио архитектуром (КАДИЈЕВИЋ, МАРКОВИЋ 2003; МАНЕВИЋ 2008: 279–280). Сличан пример су и Ксенија (1905–2000) и Александар Медведев (1900–1994), руски архитекти емигранти који су највише пројектовали у Нишу, али и у другим југословенским градовима. Ксенија Медведев је била најактивнија

.....
³ Као пример за то могу послужити у више наврата погрешно атрибуирани пројекти Vere Ћирковић Николи Шерцеру, попут Основне школе „Свети Сава” у прегледу Уроша Мартиновића и Братислава Стојановића *Arhitektura Beograda 1945–1975* из 1978. године.

међу женама архитеката емигранткињама из Русије. Њихов син Михаило Медведев је такође архитекта (МЕДВЕДЕВ 2008; 2012).

Од примера више генерација архитеката у породици значајно је поменути и Димитрија Т. Лека (1863–1915), његовог брата Александра Лека (1887–1964) и сина његовог брата Александра Лека (1964). Интересантно је да су Димитрије Т. Леко и Димитрије М. Леко гајили афинитет према архитектонској критици, а док је Димитрије Т. Леко свој радни век провео радећи за министарства и дирекције, његов братац је предавао на Архитектонском факултету у Београду (МАНЕВИЋ 2008: 220–225).

УМЕТНИЧКЕ ПОРОДИЦЕ

Бројни архитекти такође припадају уметничким породицама, у којима су један или више чланова ликовни или примењени уметници. У деветнаестом веку издвајају се отац Анастас Јовановић (1817–1899), тада водећи српски фотограф, и син Константин Јовановић (1849–1923), такође један од најзначајнијих српских архитеката (ВАНУШИЋ 2013; КОРИЋАНАЦ 2017). У двадесетом веку се по свом значају истичу браћа Петар (1890–1942) и Никола Добровић (1897–1967). Старији брат, Петар Добровић, био је једна од најзначајнијих личности српског сликарства (ЧУПИЋ 2003). Млађи брат, Никола Добровић, подједнако је важан за архитектуру двадесетог века у Југославији. Познато је да се он увек дивио старијем брату и много се може сазнати о њиховом односу из сачуваних преписки. Њихово стваралаштво је на одређени начин било тесно повезано; они су били део истог уметничког круга, обојица су били везани за Медитеран, а у једном тренутку су заједно и излагали (ВЛАГОЈЕВИЋ 2015: 143–144, 175–179, 182; IVANIŠIN, THALER и др. 2015). С друге стране, од брачних парова значајни су руски емигранти Иван Афанасјевић Рик (1888–1961), архитекта, сликар и вајар, и његова супруга Људмила Коваљевска (1893–1977), сликарка (КАДИЈЕВИЋ 1998–1999).

ПОРОДИЦА ТАБАКОВИЋ

На основу претходног прегледа историјата архитектонских и уметничких породица, са сигурношћу можемо утврдити да породица Табаковић представља једну од најкомплекснијих уметничких породица на територији Србије, али и региона. Њихова породица обухвата све породичне везе које су у оквиру овог рада класификоване. Како је Пеђа Ристић истакао говорећи о свом ујаку Ивану Табаковићу: „Сви у његовој широј породици у Араду су свирали, цртали и сликали...” (2013: 439). Први у породици који се определио за позив архитекте је био

Александар „Шандор” Табаковић (1856–1880) (ЈОВАНОВИЋ 1970: 367; МИТРОВИЋ 2005: 19). Као стипендиста Матице српске студирао је и дипломирао архитектуру на Универзитету у Бечу. Према усменом предању породице, било му је понуђено и место асистента, међутим, његов стваралачки потенцијал није успео да дође до пуног изражаја, јер је умро млад, са свега 24 године, од туберкулозе. Сачувана су само три пројекта које је Александар израдио, али и бројни цртежи (ЈОВАНОВИЋ 1970: 369). Александар Табаковић се, поред архитектуре, бавио цртањем, сликањем, драматургијом; писао је поезију, као и новинске чланке. Под утицајем старијег брата, Емил(ијан) Милан Табаковић (1860–1946) је такође уписао студије архитектуре, али је без стипендије био приморан да ради како би се школовао. Милан Табаковић је својим радом и талентом успео да са 32 године отвори сопствени пројектантски биро и временом постане један од водећих архитеката свог доба (МИТРОВИЋ 2005: 19–20). Како је Жељко Шкаламера истакао, Александар и Милан су одрасли у средини у којој се неговало интересовање за уметност и културу (1970: 139).

Миланов старији син, Ђорђе Табаковић (1897–1971),⁴ такође је студирао архитектуру, у Будимпешти и Београду. У интервјуу из 1969. године Ђорђе Табаковић је навео: „Одрастао сам, могао бих рећи, у архитектонском бироу и никада нисам ни мислио да будем нешто друго него архитекта...”⁵ На примеру Ђорђа Табаковића може се видети колико професија родитеља може одредити децу од малих ногу. Међутим, Ђорђе Табаковић је у истом интервјуу истакао и своју љубав према цртању. По завршетку студија Ђорђе је био на студијском боравку у Паризу од 1923. до 1924. године. По повратку у Арад радио је у очевом пројектантском бироу све до 1926. године, када постаје самостални аутор. У периоду од 1927. до 1941. године пројектовао је и извео око стотину објеката у Новом Саду и другим војвођанским градовима. Његова остварења у том периоду се с правом сврставају међу најзначајније примере архитектонског модернизма (МИТРОВИЋ 2005: 11–12). После Другог светског рата, Ђорђу Табаковићу је укинута лиценца за самостално пројектовање, па бива приморан да се, стицајем измењених околности, окрене ка педагошком раду, сценографији, пројектовању намештаја и ентеријера, илустрацији и опреми књига, сликарству и превођењу. Као и други чланови његове породице, Ђорђе је од детињства цртао, сликао у техници акварела и пастела. Интересантно је да су његови мотиви махом биле ведуте и градски пејсажи, што додатно потцртава његово опредељење за архитектуру.

.....

⁴ Ђурица или Ђура Табаковић, али је у складу са праксом у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца променио име у Ђорђе. Захваљујемо госпођи Маријани Перишић, ћерци Ђорђа Табаковића, на информацији.

⁵ „Gradovi stare kao i ljudi”, intervju Zorice Pašić sa Đorđem Tabakovićem, *Dnevnik*, 29. april 1969, 5.

Никола Несторовић,
збирка др А. Кадијевића

Милан Лојаница,
извор интернет сајт: Architectuul

Владимир Лојаница,
извор интернет сајт: arh.bg.ac.rs

Људмила Коваљевска Рик и Иван Рик,
из збирке др А. Кадијевића

Ксенија и Александар Медведев,
из збирке др В. И. Косика

Миланов млађи син, Иван Табаковић (1898–1977), 1917. године уписао је студије на Академији ликовних уметности у Будимпешти, али је по завршетку Првог светског рата студирање наставио на Краљевској академији за умјетност и обрт у Загребу. Током студија је краће време боравио у Минхену у класи професора Бекер-Гундала и Ханса Хофмана (Hans Hofmann, 1880–1966) (МЕРЕНИК 2004: 89–91). За разлику од свог старијег брата, Иван Табаковић је био и Паризу на студијском

боравку тек 1934–1935. године. Током свог стваралаштва Иван Табаковић је био један од оснивача група „Земља”, „Дванаесторица” и „Шесторица” (МЕРЕНИК 2004: 93–97). Такође је био и један од оснивача Школе за примењену уметност у Београду, која је касније постала Академија. Како се такође бавио и керамиком, основао је и катедру за керамику на Академији примењених уметности. Док је био дописни члан САНУ, Иван Табаковић је иницирао и формирање Галерије САНУ (МЕРЕНИК 95–101).

Предраг Пеђа Ристић (1931) припада трећој генерацији архитеката у породици Табаковић. Један део детињства Пеђа Ристић је провео уз стрица Ивана Табаковића, што је према његовом сведочењу имало велики утицај на њега (2013: 439–441). Син Марице, млађе ћерке Милана Табаковића, Предраг Ристић је архитекта са значајним стваралачким опусом, нарочито у области сакралне архитектуре (МИТРОВИЋ 2005: 16). Његов син Сава Ристић (1970) такође је архитекта. Дејан Илијћ, унук Олге, старије ћерке Милана Табаковића, такође је архитекта који је заједно са супругом Бојаном Илијћ пројектовао Ургентни центар Клиничког центра Војводине у Новом Саду. Брачни пар се специјализовао у пројектовању здравствених објеката. Међу најмлађима је и други унук Олге, Радослав Илијћ, који тренутно студира архитектуру.⁶ Како је Владимир Митровић истакао, четири генерације архитеката у једној породици представљају реткост не само у српској архитектури већ и шире (2005: 22).

Поред бројних чланова породице Табаковић који су се успешно бавили различитим гранама уметности, постоје и они који су се аматерски бавили сликарством, попут Ђуре (Ђурке, Душана) Табаковића, брата Александра и Милана (ЈОВАНОВИЋ 1970: 367; МИТРОВИЋ 2005: 22). Њихове сестре, Маришка и Радица, предавале су ручни рад, односно уметност у Женској школи (РИСТИЋ 2013: 439).

ЗАКЉУЧАК

Феномен архитектонских и уметничких породица кроз историју на територији данашње Србије и региона је у досадашњој историографији недовољно истражен. Свакако да изучавање породица архитеката и уметника представља велики изазов за истраживаче услед недовољно добро сачуваних и сређених породичних заоставштина, недовољно расветљених односа између чланова породице, као и могућих утицаја који су вршили једни на друге. Истраживање је нарочито изазовно ако су у питању велике уметничке породице, попут Татића или Табаковића. Зато је циљ овог рада да начини први покушај класификације породица архитеката, са посебним освртом на до сада најзначајнију међу њима – породицу Табаковић.

.....

⁶ За информације о породици Табаковић захваљујемо госпођи Маријани Перишић, ћерци Ђорђа Табаковића.

ЛИТЕРАТУРА

- БОРОВЊАК, Ђурђија. „Архитектура два школска објекта Јованке Бончић-Катеринић у Београду: зграде Женске учитељске школе и Ветеринарског факултета.” *Годишњак града Београда* 55–56 (2008–2009): 265–290.
- БРДАР, Валентина. *Иво Куршовић*. Београд: Завод за заштиту споменика културе града Београда, 2011.
- ВАНУШИЋ, Данијела. *Константин А. Јовановић, архитекта великој форми: средњоевропски интелектуалац српској порекла на прелазу 19. у 20. век*. Београд: Музеј града Београда, 2013.
- ЂУРЂЕВИЋ, Марина. *Архитекти Пејтар и Бранко Крстић*. Београд: Републички завод за заштиту споменика културе, 1996.
- ЂУРИЋ ЗАМОЛО, Дивна. „Грађа за проучавање дела жена архитеката са Београдског универзитета, генерације 1896–1940. године.” *Пинус записи* 5 (1996): 1–70.
- ЈОВАНОВИЋ, Миодраг. „Архитекта и сликар Александар Табаковић.” *Зборник Мајнице српске за ликовне уметности* 7 (1971): 366–378.
- КАДИЈЕВИЋ, Александар. *Један век изражења националној стили у српској архитектури (средина XIX – средина XX века)*. Београд: Грађевинска књига, 1997.
- КАДИЈЕВИЋ, Александар. „Рад архитекте Ивана Афанасјевића Рика у Југославији између два светска рата.” *Саопштења* 30–31 (1998–1999): 232–237.
- КАДИЈЕВИЋ, Александар, Срђан Марковић. *Милан Милић: архитект и сликар*. Пријепоље: Музеј у Пријепољу, 2003.
- КОРИБАНАЦ, Татјана (ур.). *Идентитет и медији: уметности Анастаса Јовановића и његово доба*. Београд: Музеј града Београда, 2017.
- МАНЕВИЋ, Зоран (ур.). *Лексикон неимара*. Београд: Грађевинска књига, 2008.
- МАКСИЋ, Снежана. „Архитекта Владислав Владисављевић.” *Архитектура и урбанизам* 2 (1995): 89–91.
- МАРКОВИЋ, Иван Р., Милан Миловановић. *На врелу неимарства: архитекти породице Ташић*. Каталог изложбе. Београд: Стеван Мићић, 2017.
- МАСКАРЕЛИ, Драгиња. „О делатности архитекте Јованке Бончић-Катеринић.” *Лесковачки зборник* 43 (2003): 217–222.
- МЕДВЕДЕВ, Михаил А. „Архитектор Александр Медведев и его роль в зарождении архитектуры модернизма в Сербии в 1930-х гг.” у: Лейкин, Олег Л. (ур.). *Архитектора и искусствование русского зарубежья*. Санкт-Петербург: „Дмитрий Буланин”, 2008.
- МЕДВЕДЕВ, Михаило. *Пројекти и архитектура инј. Александра И. Медведева овл. архитекта*. Ниш: Друштво архитеката Ниша, 2012.
- МЕРЕНИК, Лидија. *Иван Табаковић*. Нови Сад: Галерија Матице српске, 2004.
- МИХАЈЛОВ, Саша. *Рајко М. Ташић*. Београд: Завод за заштиту споменика културе града Београда, 2013.
- ПОКРАЈАЦ, Марија. „Допринос архитекте Данила Владисављевића у трансформацији јавних простора Београда крајем XIX и почетком XX века.” *Култура* 154 (2017): 80–92.
- РИСТИЋ, Предраг. „Сећање на мог ујака Ивана Табаковића.” *Нова зора* 37–38 (2013): 439–441.
- ТОШЕВА, Снежана. „Даница Којић (1899–1975).” *Годишњак града Београда* 43 (1996): 109–121.
- ТОШЕВА, Снежана. *Бранислав Којић*. Београд: Грађевинска књига, 1998.
- ЧУПИЋ, Симона. *Пејтар Добровић (1890–1942)*. Београд: Просвета, 2003.

ШКАЛАМЕРА, Жељко. „Архитекта Милан Табаковић (1860–1946).” *Зборник Мајнице српске за ликовне уметности* 6 (1970): 136–168.

ВАКИЋ, Ljiljana. *Anatomija B&B arhitekture*. Beograd: Publikum, 2012.

БЛАГОЈЕВИЋ, Ljiljana. *Itinerari: Moderna i Mediteran*. Beograd: Službeni glasnik, 2015.

„Gradovi stare kao i ljudi”, intervju Zorice Pašić sa Đorđem Tabakovićem *Dnevnik*, 29. april 1969: 5.

IVANIŠIN, Krunoslav, Wolfgang Thaler, Ljiljana Blagojević. *Dobrović in Dubrovnik: A Venture in Modern Architecture*. Berlin: Jovis, 2015.

МИТРОВИЋ, Vladimir. *Arhitekta Đorđe Tabaković*. Petrovaradin: Pokrajinski zavod za zaštitu spomenika kulture, 2005.

ПОКРАЈАС, Марија. “Danilo Vladislavljević: an architect at the turn of the 19th to 20th century.” *Зборник Мајнице српске за ликовне уметности* 45 (2017): 229–241.

Vladana Putnik Prica, PhD

Aleksandar Kadrijević, PhD

THE TABAKOVIĆ FAMILY AND THE FAMILIES OF ARCHITECTS IN SERBIA

Summary

In the recent history of Serbian architecture and art there are numerous examples of artists whose children continued in the same or similar professional direction. Although artistic families can be specific, they can be classified under certain parameters: the number of generations, the number of art disciplines, their affirmation in society, their cultural impact, etc. Since this phenomenon has not been a subject of a more detailed research in the recent historiography, this article aimed to make a more precise classification of artistic families, especially the ones where architects were predominant, but also the families where multiple art disciplines were present, such as the Tabaković family.

Among the most common cases are the families where there were two generations of architects, predominantly a father and a son, but also a father and a daughter, and an uncle and a nephew. More rarely the families occur where there were only two siblings who were architects. The most common cases are married architects, who can be subdivided to the ones which had different carriers, others who collaborated only occasionally, and the couples who worked as a team. There are also a significant number of families with three generations of architects, such as the Tatić family. Architects were also members of artistic families. The most complex artistic family in Serbia and the region is the Tabaković family. There had already been four generations of architects in the family when Aleksandar Tabaković graduated architecture in the XIX century. Apart from more than five architects in the family, there were also members who were engaged in visual arts, among which Ivan Tabaković was the most accomplished one.

Research on artistic families represents a challenge for the art historians, since many family archives are not well kept or lost. The relationship between the members of a family and the amount of influence they had on each other can also be difficult to determine. Therefore, the purpose of this article is to stimulate further research on the topic, despite its complexity.

Keywords: family, architects, artists, Tabaković family, classification.